

Guía Docente				
Datos Identificativos				2021/22
Asignatura (*)	Psicoloxía do desenvolvemento	Código	652G03003	
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Psicoloxía			
Coordinación	Ferradás Canedo , María del Mar	Correo electrónico	mar.ferradasc@udc.es	
Profesorado	Ferradás Canedo , María del Mar Freire Rodríguez, Carlos	Correo electrónico	mar.ferradasc@udc.es carlos.freire.rodriguez@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia "Psicoloxía do desenvolvemento" pretende aportar unha formación básica no eido do plano de estudos do Grao en Educación Social. O obxectivo xeral da mesma é que o alumnado acade un coñecemento sobre as distintas etapas que constitúen o desenvolvemento ao longo do ciclo vital, así como das necesidades e demandas específicas de cada unha delas, aspectos, todos eles, esenciais para poder emprender as tarefas vencelladas á futura actividade profesional do/a educador/a social (i.e., deseño, desenvolvemento e avaliación de proxectos educativos dirixidos a persoas de distintas idades e condicións, desde a infancia até a vellez). Ademáis, a inclusión de contidos referidos non só ao desenvolvemento típico ou normativo, senón tamén ás dificultades ao longo do ciclo vital, é un aspecto necesario na formación do futuro profesional da Educación Social, na medida en que responde á posibilidade de que estes exerzan as súas funcións con persoas con diversos tipos de problemas ou discapacidades. Deste xeito, coñecer o proceso de desenvolvemento humano nas súas distintas facetas (física, cognitiva, social e emocional) ao longo de toda a vida é un requisito imprescindible para poder realizar calquera das intervencións con persoas que un/unha educador/a social pode levar a cabo.			
Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Os contidos a tratar non serán alterados se non hai redución do calendario académico. Serán tratados mediante teleformación. 2. Metodoloxías As metodoloxías poden manterse todas pasando, no caso de Portafolio do alumnado, á modalidade non presencial mediante atención virtual con Teams, Moodle e correo electrónico. No caso da metodoloxía da Proba mixta, será realizada mediante Moodle, apoiándose en Teams para a xestión. 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado A atención personalizada será realizada mediante as ferramentas propias da UDC: Moodle e Microsoft 365 (Teams, correo electrónico, etc.) 4. Modificacións na avaliación As ferramentas electrónicas dispoñibles permiten manter a avaliación proposta na guía docente. Únicamente, contéplase unha modificación no cómputo da asistencia, que só se realizará respecto das sesións que se desenvolveron presencialmente até o momento no que se suspendeu a actividade presencial. 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía Sen trocos			

Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecer o obxecto de estudo da disciplina, a súa definición e os seus antecedentes históricos.	A1 A2		
Comprender as distintas perspectivas teóricas nas que se basea o estudo do desenvolvemento ao longo do ciclo vital.	A2 A11		C1 C8
Coñecer as distintas etapas que conforman o ciclo vital e os procesos de desenvolvemento ao longo do mesmo.	A4	B2	C1 C6
Identificar e comprender os cambios, desaxustes e conflitos que poden xurdir desde a concepción até a morte do individuo.	A5 A12 A14 A15	B4	C4 C7
Valorar a importancia da contorna socio-cultural nos procesos de desenvolvemento.	A2 A5 A9	B4	C4
Acadar inquietudes éticas en relación ás implicacións socioeducativas dos coñecementos adquiridos	A17	B5	C4
Acadar hábitos de estudo, de análise crítica e de discusión que promovan a construción activa do coñecemento por parte do alumnado.		B1 B6	C6

Contidos	
Temas	Subtemas
Introdución á Psicoloxía do desenvolvemento	Concepto de desenvolvemento Obxecto da Psicoloxía do desenvolvemento Ámbitos, etapas e contextos de desenvolvemento Factores determinantes do desenvolvemento Evolución histórica da Psicoloxía do desenvolvemento
Perspectivas teóricas na Psicoloxía do desenvolvemento	Modelos e paradigmas na Psicoloxía do desenvolvemento Principais orientacións teóricas na Psicoloxía do desenvolvemento: - Teorías psicoanalíticas - Teorías da aprendizaxe - Teorías cognitivas - Teorías sociobiolóxicas - Teorías contextuais
O desenvolvemento na infancia	Desenvolvemento físico na primeira infancia, na nenez temperá e na infancia media e tardía Desenvolvemento cognitivo na primeira infancia, na nenez temperá e na infancia media e tardía Desenvolvemento lingüístico na primeira infancia, na nenez temperá e na infancia media e tardía Desenvolvemento socio-emocional na primeira infancia, na nenez temperá e na infancia media e tardía

O desenvolvemento na adolescencia	Desenvolvemento físico: adrenaquia e gonadarquia Desenvolvemento cognitivo: a etapa das operacións formais Desenvolvemento socio-emocional: - Autoconcepto e autoestima - Relacións familiares - Relacións cos iguais - Relacións de parella
O desenvolvemento na etapa adulta	Cambios físicos na xuventude e na madurez Desenvolvemento cognitivo na xuventude e na madurez: intelixencia e procesamento da información Desenvolvemento socio-emocional na xuventude e na madurez: traballo, relacións sociais, matrimonio, fillos.
O desenvolvemento na vellez	Cambios físicos na vellez Desenvolvemento cognitivo: a memoria das persoas maiores O benestar psicolóxico na vellez

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Aprendizaxe colaborativa	A1 A4 A14 A15 B1 C4 C6 C7	4	26	30
Lecturas	A1 A2 A17 B5 C4 C6	2	4	6
Análise de fontes documentais	A1 A2 A5 A11 A14 B1 C6	2	18	20
Portafolios do alumno	A1 A2 A4 A5 A9 A14 A15 B1 B4 B6 C4 C7	1	14	15
Proba mixta	A1 A2 A4 A5 A14 A17 C4	3	30	33
Resumo	B1 B2 B5 B6	1	3	4
Actividades iniciais	A1 A5 A14 B6 C7	1	0	1
Solución de problemas	A5 A9 A12 A14 B1 C6	1	1	2
Simulación	A12 A14 A17 B4 B5 B6 C4	1	1	2
Prácticas de laboratorio	A1 A2 A4 A5 A14	1	1	2
Discusión dirixida	A1 A4 A5 A12 A14 B1 B4 B5 B6 C1 C7	3	3	6
Glosario	A1 A2 A4	1	1	2
Sesión maxistral	A1 A2 A4 A5 A17 C6 C7 C8	21	0	21
Atención personalizada		6	0	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	Ao longo do curso o alumnado traballará en diversas actividades en pequeno grupo. O obxectivo desta metodoloxía é favorecer a aprendizaxe colaborativa dos estudantes, incidindo na importancia da planificación e a coordinación conxunta.
Lecturas	O profesorado propondrá algunhas lecturas para a profundización dalgúns dos contidos da materia.

Análise de fontes documentais	Afondarase no estudo de diversos contidos relacionados coa materia a través da análise de documentais audiovisuais e textos escritos.
Portafolios do alumno	O alumnado deberá ir elaborando un dossier coas actividades propostas ao longo do curso. Este dossier será individual e deberá entregarse para a súa avaliación ao finalizar o cuadrimestre, nunha data a concretar polo profesorado.
Proba mixta	O exame dos contidos abordados nas sesións expositivas consistirá nunha proba mixta que incluírá preguntas tipo test e de resposta curta (preguntas a responder en poucas liñas, nunha soa palabra, de completar mediante un exemplo, de unir por flechas, etc.). As preguntas tipo test mal respostadas restan.
Resumo	Consiste nunha síntese dos principais contidos traballados. É un recurso óptimo para facilitar a comprensión do texto e a concentración persoal sobre o material obxecto de estudo. É tamén unha axuda importante para o repaso e a preparación de exames.
Actividades iniciais	Actividades que se levan a cabo antes de iniciar calquera proceso de ensino-aprendizaxe co fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxectivos que se queren alcanzar, vinculados a un programa formativo. Con ela preténdese obter información relevante que permita articular a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativas, que partan dos saberes previos do alumnado.
Solución de problemas	Nalgunhas das actividades a desenvolver nas sesións interactivas, solicitarase ao alumnado que elabore ideas e estratexias para resolver diversos problemas e situacións relacionadas con algún dos contidos estudados.
Simulación	Técnica de dinámica de grupos que ten como obxectivo axudar a desenvolver a perspectiva social e a empatía mediante a representación de diferentes papeis dentro de situacións conflitivas onde interveñen diferentes posturas que teñen que ser combinadas. Utilízase para traballar as relacións interpersoais, o comportamento, os valores e as actitudes.
Prácticas de laboratorio	Durante as sesións interactivas, desenvolverase algunha actividade de carácter experimental para analizar os procesos de cambio e maduración cognitiva dos seres humanos.
Discusión dirixida	Tanto nas sesións expositivas como nas interactivas o profesorado propondrá algunhas situacións controvertidas co obxecto de que o alumnado debata sobre as súas implicacións desde a perspectiva da Educación Social.
Glosario	Nalgunhas das actividades propostas durante o curso, pedirase ao alumnado que defina e explique sucintamente algúns dos conceptos chave no estudo do desenvolvemento humano.
Sesión maxistral	As sesións maxistrais desenvolveranse nas sesións expositivas con todo o grupo clase. Nelas, o profesorado presentará e explicará mediante power points os conceptos máis importantes en cada un dos contidos contemplados no temario.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Portafolios do alumno Proba mixta	Tanto a preparación do exame como a realización das actividades que se incluírán no portafolio serán obxecto de atención individualizada ao longo do curso durante as horas de titorías. Estas titorías faranse preferentemente de forma presencial (titorías individuais). Porén, se a situación sanitaria xeral así o esixe, poderán desenvolverse titorías de forma virtual (correo electrónico, Moodle, Teams).

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Portafolios do alumno	A1 A2 A4 A5 A9 A14 A15 B1 B4 B6 C4 C7	En relación co portafolio valorarase: - A adecuación metodolóxica das propostas de traballo. - A profundidade do contido. - O dominio das aplicacións empregadas na elaboración das propostas educativas. - A utilización de fontes documentais complementarias e actuais. - A presentación e a claridade na exposición.	30
Proba mixta	A1 A2 A4 A5 A14 A17 C4	- Nas preguntas tipo test presentarase varias alternativas de resposta onde só unha delas será a correcta. Penalizaranse aquelas respostas erróneas. - Nas preguntas de resposta curta valorarase a precisión e a claridade nas respostas. Trátase de amosar que se comprende e se domina o que se pregunta.	70

Observacións avaliación

OPCIÓN A

Alumnado con dedicación completa: asistencia/participación nas actividades de clase igual ou superior ao 85%:

- Elaboración e presentación do portafolio/dosier de prácticas (30%).
- Exame escrito (tipo proba mixta) sobre os contidos da materia (70%).

OPCIÓN B

Alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, segundo establece a "Norma que regula o réxime de dedicación ao estudo e a permanencia e a progresión dos estudantes de grao e mestrado universitario na Universidade daCoruña" (aprobada en Consello de Goberno de 28 de xuño de 2016):

Terá que asistir a unha titoría na que concretar a porcentaxe de asistencia mínima e a metodoloxía de avaliación.

OBSERVACIÓNS ADICIONAIS:

Para o alumnado que se acolla á opción A:

- Para superar a materia é necesario obter unha puntuación do 50% do peso de cada unha das partes obxecto de avaliación (dosier e proba mixta).
- O dosier presentarse antes da data do exame oficial (para presentarse ao exame é condición indispensable ter presentado o dosier).

Para todo o alumnado (opcións A e B):

- A convocatoria de xullo (2ª oportunidade) estará sometida aos mesmos criterios que a convocatoria de xaneiro (1ª oportunidade).
- Segundo establecen as "Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario (aprobada o 19/12/2013 e modificada o 30/04/2014) no Art. 21.2: Considerarase como "Non presentado" (NP) a aquel estudante que, estando matriculado na materia, non concorra ás distintas actividades de avaliación que se establecen para o curso académico.

Así, será cualificado como "Non presentado" cando:

- Non complete o proceso de avaliación continua, nas condicións que figure na guía docentes, ou
- Non se presente á proba do período oficial de avaliación.

3. No relativo á realización fraudulenta (plaxio) das probas de avaliación, a cualificación axustarase ao establecido no artigo 14. 4. Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario: "Na realización de traballos, o plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través da internet, sen indicación expresa da súa procedencia e, se é ou caso, ou permiso do seu autor/a, poderá ser considerada causa de cualificación de suspenso na actividade. Todo iso sen prexuízo das responsabilidades disciplinarias ás que puidese haber lugar tras o correspondente procedemento". Dacordo con esta norma, a realización fraudulenta de calquera actividade obxecto de avaliación implicará a cualificación de "0" (Suspenso) na convocatoria vixente.

Fontes de información

Bibliografía básica	- Delgado, B. (2008). <i>Psicología del desarrollo. Desde la infancia a la vejez.</i> . UNED: McGraw Hill. - Giménez-Dasí, M. y Mariscal, S. (2008). <i>Psicología del desarrollo. Desde el nacimiento a la primera infancia.</i> UNED: McGraw Hill. - Papalia, D. E., Olds, S. W. y Feldman, R. S. (2009). <i>Psicología del desarrollo. De la infancia a la adolescencia.</i> México D. F.: McGraw Hill. - Papalia, D. E., Olds, S. W. y Feldman, R. S. (2010). <i>Desarrollo humano.</i> . México D. F.: McGraw Hill. - Santrock, J. W. (2006). <i>Psicología del desarrollo. El ciclo vital.</i> . Madrid: McGraw Hill.
Bibliografía complementaria	- Freire, C., y Ferradás, M. M. (2016). <i>Calidad de vida y bienestar en la vejez.</i> Madrid: Pirámide - Serulnikov, A., y Suárez, R. (2001). <i>Piaget para principiantes.</i> Buenos Aires, Argentina: Era Naciente SRL

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Esta materia abogará pola utilización dunha linguaxe inclusiva, tanto nas intervencións nas aulas como nos contidos traballados e actividades desenvolvidas. En coherencia con esta perspectiva, propiciarase a intervención de alumnas e alumnos nas aulas.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías